

Freud munkatársa a fiatalkori öngyilkosságokról¹

A rivaldafény csábító erejét okolja a neves pszichoanalitikus, dr. Ferenczi

A bűnözés hátterében a szesztilalom áll

A sex play műfaja és a pornográf irodalom szintén a száraztörvényre vezethető vissza

A serdülőkorúaknak az a vágya, hogy az érdeklődés középpontjába kerülve hívják fel magukra a figyelmet, a túlfejlődött halálösztön, a mások gyötrésével kielégülő bosszúvágy, és, bizonyos mértékben, az öngyilkosságok utánzásra sarkalló, ragályos hatása mind olyan tényező, amely a fiatalkori öngyilkosságokhoz hozzájárul.²

Az amerikai hallgatók jelenlegi, járványszerű önpusztításáról a tegnapi napon ezt a diagnózist adta a neves budapesti pszichoanalitikus, dr. Ferenczi Sándor, aki jelenleg a New York-i New School for Social Research-ön (West 23rd Street, No. 465) tartja előadássorozatát.

Ferenczi dr. több mint húsz éve tanítványa és társa Sigmund Freud professzornak, a pszichoanalízis megalapítójának, akinek a társaságában 1909-ben látogatott el először országunkba, amikor Freud professzor bemutatta elméleteit Amerikának. Mostani látogatása tavaly októbertől ez év májusáig tart.

Vonakodik véleményt mondani

„Nem ismerem eléggé az itteni gazdasági és társadalmi feltételeket ahhoz, hogy véleményt nyilváníthassak arról, miért vált az öngyilkosságnak ez a típusa ilyen elterjedté” – Ferenczi dr. a *World* riporterének beszélt erről, a Broadway és a 72. utca sarkán található St. Andrew szállodában lévő lakosztályában. Zilált öltözetű, energikus, élénk tekintetű, alacsony ember, fehér haj keretezi rózsaszín feje búbját, az angolt olyan szabatossággal beszéli, ami nem indokolja nyelvtudása miatti sűrű mentegetőzéseit.

„E megfontolásokat, az egyes esetek körülményeivel együtt, be kell vonni az öngyilkosságok tanulmányozásába. Azonban a pszichoanalízis megtanított minket arra, hogy a fiatalkorúak öngyilkosságát eredményező valamennyi ösztön a gyermek hatéves korát megelőző időkből ered.”

¹ Forrás: *The World* (February 17, 1927), Vol. LXVII 67, No. 23921, Section 1, p. 11. Szerző nélkül.

² 1927 őszén Ferenczi a *Pesti Napló* számára részletesebben is kifejtette a fiatalkorúak öngyilkosságáról vallott nézeteit, és amerikai tapasztalataira is utalt a témával kapcsolatban, vö. Leányöngyilkosságok. Dr. Ferenczi Sándor a fiatalkorúak szaporodó öngyilkosságairól. (1927. október 18.) *Pesti Napló*, 236: 4. [A ford.]

„E meghatározó évek alatt minden gyermek ki van téve elnyomásnak a szülő vagy más felnőtt részéről. Tudattalanul gyűlölet fejlődik ki benne az elnyomó idősebb generáció iránt. E gyűlölet olykor ellenőrizhetetlenné válik, megnagyobbodott halálösztönné forrja ki magát, és öngyilkossághoz vagy a gyűlölt »uralkodó osztály« egy tagjának megöléséhez vezethet.”

Ártani akarnak valakinek

„Az ilyen esetekben az a gondolat is ösztönző hatású, hogy tettükkel megbántanak valakit, szülőt, kedvest, vagy más, vágyaik útjában álló személyt. Fontos szerep jut, természetesen, az utánzási hajlamnak is, de csak a felszínen. Az utánzási hajlandóság csak szikra, amely a már meglévő érzelmeket lánggra lobbantja.”

A tudós az amerikai nemzeti élet egyéb megnyilvánulásaira is kitért. „A szesztilalom – mint mondta – nagyon érdekes, nagyszabású pszichológiai kísérlet. Az ellenkező vélemények ellenére is kétségtelen, hogy nagy számban vannak Amerikában azok az alkoholfogyasztók, akik a száraztörvény bevezetése után absztinenssé váltak.”

„Sok rejtett, tudattalan tendencia, amelyeket a szeszfogyasztás elaltatott, most felszínre került. Az Önöknél tapasztalható bűnözési hullám, a sex play műfaja, a pornográf magazinok, és egyes bulvárlapok sikere is bizonyos mértékben erre a tényre vezethető vissza.”

[...]³

Friedrich Melinda fordítása

---

³ A cikk itt nem közölt utolsó harmada a fiatalkori öngyilkosságok növekvő számának egyéb lehetséges magyarázatait veszi számba. [A ford.]

THE WORLD-THURSDAY, FEBRUARY 17, 1927. NEW YORK, THURSDAY, FEBRUARY 17, 1927. TWO CENTS

FREUD'S AID TALKS ON YOUTH SUICIDES

Due Partly to Lure of Limerick, Says Dr. Ferenczi, Noted Psychoanalyst

LAYS CRIME TO PROHIBITION Sex Plays and Literature Also Laid to Dry Law

Advocate is leading to violent attacks by denials of the existence of a connection between the youth and the prohibition law...

"I am not familiar with the fact that the youth who are in the habit of committing suicide are mostly young men..."

"There should be no moralist to enter into any argument about the moral law..."

"I am not familiar with the fact that the youth who are in the habit of committing suicide are mostly young men..."

Fearing a Reprimand, Girl Student Ends Life

ELIZABETH, Feb. 16 (A.P.)—Fearing that the law is to be applicable to her...

It Seems to Me

By Heywood Brown

CAMBRIDGE, Mass., Feb. 16.—Harvard University has undertaken an investigation of the recent suicide of Edward Tamm...

"But beneath the surface all is not well, but should be as it is, I need not be troubled to look at the bright side of the affair..."

"And if I were to be asked to explain to the youth who are in the habit of committing suicide..."

"I am not familiar with the fact that the youth who are in the habit of committing suicide are mostly young men..."

"There I had him, and he was almost white with me as he said that when the first bullet came..."

"I am not familiar with the fact that the youth who are in the habit of committing suicide are mostly young men..."

"I am not familiar with the fact that the youth who are in the habit of committing suicide are mostly young men..."

WHITALL LIBRARY TOTALS \$120,834

Rare and Notable Editions Go Under Hammer at Fourth Session of Sale

YOUNG JAPANESE EXHIBIT

Artist Concocts America for Materialism

Walter H. Hill paid \$30,000 yesterday for a fine edition of 'The Waste Land' by T.S. Eliot...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

MUSIC

Marcel Chabrier makes it easy to believe that the jury in the international... of music...

An interesting session of the Metropolitan Opera House for all... of music...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

NEW YORK TO SEE PYGMIES IN FILM

Photographer of Dutch New Guinea Expedition Brings 21,000 Feet of Pictures

FOUND IN HEART OF JUNGLE

Prof. Sterling to Arrive Here This Month

Special Dispatch to The World. Special report on the discovery of pygmies in New Guinea...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

The artist concocted America for materialism in the picture 'The American Dream'...

SUNDAY MOVIE REPERTORY

Interest Begins THE DAY OF DEPOSIT at the Seamen's Bank For Savings

This Day's Madness The Revolt of an Expatiate, Bewildered Daughter

By the author of Miss Tiverton Goes Out East Side West Side

THE BIG MOGUL

MASONS TO HEAR OPERA

The Nation

OUT TODAY

EPISCOPAL ACTORS ELECT

Action Committee to Head Officers Manages Gathering in Council

George Allen was re-elected President of the Episcopal Actors Guild...

Good News! Great News!

About Furniture, Mirrors and Lamps Ovington's annual sale is on! Ten per cent is the smallest discount...

„Külön iskolákban kell tanítani a pszichoanalízist a laikusok számára”

mondja Ferenczi Sándor dr., Freud világhírű magyar tanítványa⁴

— A P. M. H. munkatársától —

Budapest, december végén

Siegmund [sic] Freudnak, a pszichoanalízis halhatatlan felismerőjének magyar tanítványa, *Ferenczi Sándor dr.* az elmúlt hetekben érkezett meg egyéves amerikai propagandaúttjáról. Bejárta Amerika legnagyobb városait, 18 előadást tartott a pszichoanalízis lényegéről, jelentőségéről, céljairól s aztán még néhány európai metropolisnak, Londonnak, Párisnak, Berlinnek, Bécsnek meglátogatása után, hol mindenütt előadásokat tartott, visszaérkezett hazájába.

A nagy Freud magyar tanítványa, aki ma az egész tudományos világban egyik legtekintélyesebb reprezentánsa Freud után a freudista elméletnek, maga sem fiatal ember.

Hatvanév körüli, mozgékony, ideges, derűs szemekkel néző idős úr. Nincsen benne semmi a pszichoanalitikus pozőröknek velőkbemélyedő, hipnotikus nézéséből, derűsen mosolyog akkor is, amikor elméleteket magyaráz, könnyed és kifogyhatatlan a mondanivalója.

A modern tudós típusa. Mosolygó bölcs, aki ugyanarról a dologról extázissal s szkepszissel is tud beszélni.

Csak egyvalami van, ami hozzánőtt egészen, amire esküszik: *Freud és a tana...*

Elegánsan berendezett szalónjában fogad úri szívéllyességgel:

– Nagyon szívesen beszélek önnek arról, amit csak kíván. Csak nagyon komoly, nagyon elvont dolgokról ne beszéljünk, mert azt nem olvassa el senki, vagy nagyon kevesen. Már pedig én nem azért beszélek újságíróval nagyon szívesen, mert beszélni akarok, hanem mert sok olyat lehet érről a kérdésről mondani, amit tudni kellene minden műveltebb embernek.

– Milyen *gyakorlati* jelentősége van Professzor Ur szerint a pszichoanalízisnek?

– A pszichoanalízis a természettudományos felfogás egyik nagy tévedését korrigálta. Addig ugyanis a lelki tényezőknek a testi egészség vizsgálatánál kevés jelentőséget tulajdonítottak. Esetleg semmit sem. Freud volt az, aki a lelki betegségeknel minden esetben, a testieknél pedig nagyjából pszichikai motívumoknak tulajdonítja a kór okozóját.

– Gyakorlati szempontból különösen a neurózis gyógyítása terén jelentett ez nagy haladást Freud előtt nem értettük ezeknek a betegségeknek legnagyobb részét. Csaknem teljesen értetlenül állottunk egyes megnyilvánulásokkal szemben. Voltak komoly orvostudósok, akik szimulációnak, affektálásnak tartották a neurózisok legnagyobb részét Ennek azonban ellentmondott az a tény, hogy sokan, szerencsétlen

---

⁴ Forrás: *Prágai Magyar Hírlap* (1928. január 1.), 7(1): 9.

neuraszténiás betegek, akikre orvosaik azt mondták, hogy affektálnak, egész életükben munkaképtelenek, keresetképtelenek, boldogtalanok voltak, sokan öngyilkosokká lettek.

– Ez az értetlenség, mellyel az orvosok nyomán az egész társadalom tekintette ezeket a betegségeket, azzal járt, hogy sokan életük végéig titokban tartották s titokban viselték neurózisuk minden következményét. Sokan azért sem mertek orvosuknak szólni, mert attól rettegetek, hogy a megnyilvánulásokkal szemben értedem és tehetetlen orvos – őket fogja örülteknek nyilvánítani...

– A szexuális aberrációk, rendellenességek terén is mindennapos eset volt, azelőtt még inkább, mint most, hogy a betegek „privátügyüknek” tartották betegségüket s nem mertek, vagy nem akartak orvoshoz fordulni.

– Freud fellépésével sok minden megváltozott. Legelőször az orvosok mentalitása változott s megváltoztatta sokban a páciensekét is. Freud nyomán a kis, falusi gyakorló orvos is megtanulta azt, hogy éppen olyan fontos a diagnózis megállapításához az, hogy megtudjuk milyen a betegének a szexuális élete, mint az, hogy milyen az étvágya, vagy emésztése...

– Persze ennél a pontnál is sok a baj. Nagyon sok esetről volt alkalmam tudomást szerezni, amikor az orvos tudatlanságból, vagy rossz hajlamból tapintatlan formában tesz fel érzékeny, kényes kérdéseket, ami persze többet árt, mint használ. Ezt Freud „*wilde Psychoanalyse*”-nek [sic!] nevezte el.

A módszeres analízis nehéz. Ennél módszeres kiképzésre van szükség. Sajnos, az egyetemeken egyelőre ezt nem tanítják. De eljön nagyon rövidesen, fokozatosan mindenütt, az egész művelt világon az ideje, hogy a *pszichoanalízist módszeresen, az egyetemeken fogják tanítani*.

Véletlenül Prágában működik az egyetlen egyetemi tanár, aki nagyon komolyan s alaposan foglalkozik ezzel a kérdéssel. *Pötzl*, a német egyetem professzora.

– Nem kételkedem abban s ez nem utópia, hanem az eljövő évek programja kell, hogy legyen, amidőn külön iskolákban fogják, a pszichoanalízist tanítani, nemcsak orvosok számára, hanem szociális téren működő laikusok számára is.

– Hogy mennyire így van ez, igazolja, hogy a Nemzetközi Pszichoanalitikai Egyesület tagjainak egyharmada nem orvos, hanem egyéb téren működő tudósokból áll.

– A pszichoanalitikusoknak ez a szervezete 1910-ben véletlenül éppen az én javaslatomra alakult meg s ma már ebben a szervezetben tömörült mindenki, aki a tudományos világban a világ bármely részén érdeklődik a pszichoanalízis tudománya iránt.

– Professzor úr azt említette előbb – vettem közbe –, hogy a pszichoanalízisnek jellemképző, javító rendeltetése is lehet. *Lehet-e vájjon a jellemem változtatni, bármely módszerrel is?*

– *Bizonyos szempontból lehet* – hangzott a határozott válasz – bár ez is nagyon individuális. Születési adottságokon változtatni, nagyon reménytelen igyekezet. Azonban sok emberen gyerekkorában érvényesülnek olyan hatások, amelyeknek ellensúlyozása később, felnőtt korban kívánatos és nem is lehetetlen. Persze – bármennyire paradoxonképpen is hangozzék: – *sokkal nehezebb egy egészséges ember gyógyítása, mint egy beteg emberé.*

– Az ön hite szerint Professor Ur, remélhető-e valami javulás az egészségügyben a pszichoanalízis révén?

– Igen jótékony hatást várok attól a befolyástól, melyet a pszichoanalízis a fejlődés menetének az irányítására gyakorol. Főként a nevelés reformját fogja magával hozni. Ki fog bizonyosan küszöbölni sok súlyos hibát, amelyet nemcsak a régi, hanem az úgynevezett modern pedagógia is elkövet. Meg fogja szüntetni az intellektuális nevelés egyoldalúságát, jobban méltányolni az emberek ösztönéletének természetes jussait, és főleg a gyermekeknek analitikus szempontból való irányítása fog a jövő generáció erős és egészséges lelki életének korrekációjához vezetni. Erről a kérdéstről *Anna Freud*, Freud leánya irt egy rendkívül figyelemreméltó tanulmányt a „*Kinderanalyse*” címen.

– És hiába ijedeznek még mindig a konzervatívok. A pszichoanalízis térhódítását semmi sem akadályozhatja. Különb is az ellenállás még Európában is csökken s mintha úgynevezett védekező visszavonulást rendezne a konzervatív orvostudomány. Németországban mind erősebb a követelés, hogy az egyetemeken pszichoanalitikus tanszékeket állítsanak fel s Amerikában, ahol most volt alkalmam megismerni a hangulatot, azt sikerült elérnem, hogy a hivatalos orvostudomány is az elfogultságmentes várakozás álláspontját foglalta el. Newyorkban, Washingtonban, Philadelphiában s egyebütt, a New School for Social Research katedráin 18 előadást tartottam s ezúttal elsőízben foglaltam rendszerbe a pszichoanalízis szövevényes anyagát. Több esetben nyilvános vitán is részt kellett vennem, amelyek Amerikában rendkívül népszerűek s a propaganda legjobb módszerének bizonyultak.

– Egyesztendő vándoroltam után meglátogattam mesteremet, az ősz Freudot, aki még ma is nagy frissességgel új lehetőségek felé óhajtja vezetni a róla elnevezett freudizmust.

– Világtörténeti, vagy még több: fajfejlődéstani jelentősége van a freudizmusnak, amely eddig is annyit használt már az emberiségnek, mintha egy újabb érzékszervvel ajándékozta volna meg.

Sándor Dezső

„Az egyházi kérdések megoldásától függ a kormánykoalíció élete“

Macháček Pál szlovák néppárti képviselő nyilatkozata az egyházi kérdések elhalasztásának okairól és az általános belpolitikai helyzetéről

Prága, december 31. A csehszlovák kormány és a Vatikán között legújabbán létrejött megegyezéssel kapcsolatban most főleg...

hiszen a módosítást elsősorban a polgári pártok választói követelik.

— A szociális biztosítás módosítása azonban közelebb hozza egymáshoz a baloldali pártokat — jegyezte meg munkatársunk.

— Már is közelebb hozta őket — felelt Macháček képviselő — azonban a baloldali blokk létrehozása szerintem lehetetlen, mert hiányzik az a sarkalatos pont, ahol ta-

hiszen a módosítást elsősorban a polgári pártok választói követelik.

Minthogy ez a kérdés ma-holnap közeli aktualitást nyer, főlegképpen Macháček Pál dr. szlovák néppárti képviselő, aki parlamenti munkatársát előtt a következőket mondotta:

— Vádeményem szerint a jelenlegi kormánykoalíció az egyházi kérdések megoldása fogja a legnagyobb nehézségeket okozni.

A kormány már három éve elődázta ezeket a kérdéseket a megoldást. A múlt években még arra az álláspontra helyezkedett, hogy az esztergomi érsekség és a csehszlovák kormány között, azonban az egyházi bírtokok kérdéseinek végleges megoldása eddig még nem jött létre.

— Jogi szempontból talán ez az utóbbi a helyes álláspon, azonban én most csak a kormány álláspontjának feltűnő párfordulására akarok rámutatni, mert ennek igen érdekes háttere van. Egyes vezető urak folytatva Macháček képviselő — ugyanis a következőképpen okoskodnak:

— Ha a kormány az esztergomi érsekséget tekintve jogos tulajdonosnak, akkor az egyházi bírtokok kérdését politikai végátnyára lehet terelni. A bírtokok feloldását még so-

— Ha a kormány az esztergomi érsekséget tekintve jogos tulajdonosnak, akkor az egyházi bírtokok kérdését politikai végátnyára lehet terelni. A bírtokok feloldását még so-

— Merem állítani, hogy az egyházi kérdések megoldásától függ a jelenlegi kormánykoalíció élete is.

— Miképpen itéli meg képviselő ur — kérdezte munkatársunk — a jelenlegi kormány helyzetét?

— Politikai agurok meggyőződése szerint — volt a képviselő válasza — a jelenlegi polgári kormány élete legalább még egy évre biztosítva van. Erre enged következtetni a polgári kormány programja is.

A legszorosabb program pont a szociális biztosítás módosítása, amelyet okvetlenül keresztül kell venni.

— Nagyon szívesen beszélek Önnek arról, amit csak kíván. Csak nagyon komoly, nagyon elvont dolgokról ne beszéljünk, mert azt nem olvassa el senki, vagy nagyon kevesen. Már pedig én nem azért beszélek újságíróknak nagyon szívesen, mert beszélni akarok, hanem mert sok olyat lehet erről a kérdéstről mondani, amit tudni kellene minden műveltebb embernek.

— Milyen gyakorlati jelentősége van Profeszor Ur szerint a pszichozanalízisnek?

— A pszichozanalízis a természetudományok nyelvének egyik nagy tevédesét korrigálja. Addig ugyanis a lelki tényezőknél a testi egészégség vizsgálatalánál kevés jelentőséget tulajdonítottak. Ezzelleg semmi sem. Freud volt az, aki a lelki betegségek minden esetében, a testi mellett pedig nagyobb részt pszichikai motívumoknak tulajdonítja a kór okozóját.

— Gyakorlati szempontból különösen a neurozsis gyógyítása terén jelentett ez nagy haladást. Freud előtt nem értették ezeket a

REUMATIKUS izom és ízületek, valamint végtagok az állását a legjobban csillapítja. A Dr. RICHTER-féle ANKER PAIN EXPELLER. Átvesszünk az utánzatoktól! A valódi csak a „RICHTER“ névvel és „VÖRÖS HÖRGÖNYVAL“ ellátott. Ára Kt 20.—, 12.—, 7.50. Ahol nem kapható, közvetlenül küldi: Dr. Richter gyógyszerész Prága I, Revoluční 5/67.

lálkozhatalának. A csehszlovák szociádemokraták és a cseh nemzeti szocialisták a német szociádemokratákat ugyanis németeknek tartják, viszont a németek félnek a csehek ismeri soványaságtól. Ettől a bloktól tehát nem kell félni, mert ott az ellentétek áthidalhatatlanok. (—per.)

Itéletidő Japán felett

Egész sereg sportlót kaszált le a jéghalál — Százzszámra rug az áldozatok száma

Tokio, december 31. A hóviharak a jéghalál között borzalmas arányokban pusztítottak. Egy eskütűt ellepett a hóörmög és az a hűsönharangtagu menősepeként, amely ki akarta szabadtítani, a meredekről alázuhat. Az expedíció valamennyi tagja szörnyethalt.

Ugyancsak a tél spórt üzése közben érte halálos szerencsétlenég a Waseda-egyetem tizenegy hallgatóját.

Japán északi részében esőkentek a viharok, de a sziget közepén még mindig teljes erővel dühöngenek. A halottak száma megsze meghaladja a százat.

Aszszakjapán mellett vonuló Korea-eszatornában olyan borzalmas hóviharak dühöngenek, hogy a hajók tömegesen pusztulnak el. Húzig több mint 50 tengerész halt meg a vízbe. Hóklato városa teljesen el van zárva a világtól. A vasut-, távír- és telefonforgalom, továbbá a hajóközlekedés teljesen megbénult.

Hóviharak Jugoszláviában

Belgrád, december 31. Egész Jugoszláviában óriási hóviharak dúlnak, minek következtében a vasútforgalom megakadt. Panszva közelében két vonat összeütközött, több utas súlyosan megsérült.

„Külön iskolákban kell tanítani a pszichozanalízist a laikusok számára“

mondja Ferenczi Sándor dr., Freud világhírű magyar tanítványa

— A P. M. H. munkatársától —

Budapest, december végén.

Siegmond Freudnak, a pszichozanalízis hálhatatlan felismerőjének magyar tanítványa, Ferenczi Sándor dr. az elmúlt hetekben érkezett meg az amerikai propagandától. Bejárta Amerika legnagyobb városait, 18 előadást tartott a pszichozanalízis lényegéről, jelentőségéről, előjairól s aztán még néhány európai metropolisnak, Londonnak, Párisnak, Berlinnek, Bécsnek meglátogatása után, hol mindentit előadást tartott, visszatért hazájába.

A nagy Freud magyar tanítványa, aki ma az egész tudományos világban egyik legtekintélyesebb reprezentánsa Freud után a freudizma elméletnek, maga sem fiatal ember.

Hatvanégy körüli, mozgékony, ideges, de erős szemekkel néző idős ur. Nincsen benne semmi a pszichozanalitikus pozóróknak velőkbemélyedő, hipnotikus nézéséből, derissen mosolyog akkor is, amikor elméleteket magyaráz, könnyed és kifogyhatatlan a mondandója.

A modern haladékos típus. Mosolygó bőre, aki ugyanarról a dolgról extázissal s szekepszissel is tud beszélni.

Csaka ugyalami van, ami hozzanót egészen, amire esküszik: Freud és a tana...

Elegánsan berendezett szalonjában fogad urt szívélyességgel:

— Nagyon szívesen beszélek Önnek arról, amit csak kíván. Csak nagyon komoly, nagyon elvont dolgokról ne beszéljünk, mert azt nem olvassa el senki, vagy nagyon kevesen. Már pedig én nem azért beszélek újságíróknak nagyon szívesen, mert beszélni akarok, hanem mert sok olyat lehet erről a kérdéstről mondani, amit tudni kellene minden műveltebb embernek.

— Milyen gyakorlati jelentősége van Profeszor Ur szerint a pszichozanalízisnek?

— A pszichozanalízis a természetudományok nyelvének egyik nagy tevédesét korrigálja. Addig ugyanis a lelki tényezőknél a testi egészégség vizsgálatalánál kevés jelentőséget tulajdonítottak. Ezzelleg semmi sem. Freud volt az, aki a lelki betegségek minden esetében, a testi mellett pedig nagyobb részt pszichikai motívumoknak tulajdonítja a kór okozóját.

— Gyakorlati szempontból különösen a neurozsis gyógyítása terén jelentett ez nagy haladást. Freud előtt nem értették ezeket a

betegségeknek legnagyobb részét. Csaknem teljesen értetlenül állottunk egyes megnyilvánulásokkal szemben. Voltak komoly orvostudósok, akik szimulációnak affektálásnak tartották a neurozsisok legnagyobb részét. Ennek azonban ellenmondott az a tény, hogy sokan, szerencsétlen neuraszténias betegek, akikre orvosok azt mondták, hogy affektálnak, egész életükben munkaképesek, kereset, képzelmek, boldogultatok voltak, sokan öngyilkosokká lettek.

— Ez az értetlenség, mellyel az orvosok nyomán az egész társadalom tekintette ezeket a betegségeket, azzal járt, hogy sokan életük végéig titokban tartották s titokban viselték neurozsisuk minden következményét. Sokan azért sem merték orvosknak szólni, mert attól rettelegtek, hogy a megnyilvánulásokkal szemben hűtelen és lehetetlen orvos — őket fogja örülteknél nyívtatítani...

— A szexuális aberrációk, rendellenességek terén is mindennapos eset volt, azelőtt még inkább, mint most, hogy a betegek „primitívgyútnak“ tartották betegségetket s nem mertek, vagy nem akartak orvoshoz fordulni.

— Freud fellépésével sok minden megváltozott. Legelőször az orvosok mentalitása változott s megváltoztatta sokban a pácienseket is. Freud nyomán a kis, falusi gyakorló orvos is megtanulta azt, hogy éppen olyan fontos a diagnózis megállapításához az, hogy megtudjuk milyen a betegnek a szexuális élete, mint az, hogy milyen az étvágya, vagy emésztése...

— Persze ennél a pontnál is sok a baj. Nagyon sok esetről volt alkalmam tudomást szerezni, amikor az orvos tudatlanságból, vagy rossz hajlamból tapintatlan formában tesz fel érzékeny, kényes kérdéseket, ami persze többet árt, mint használ. Ezt Freud „sáida Psychoanalízis“nek nevezte el.

— A módszeres analízis nevéé. Ennél módszeres kiképzésre van szükség. Sajnos, az egyetemeken egyelőre ezt nem tanítják. De előn nagyon rövidesen, fokozatosan mindentől, az egész művelt világon az ideje, hogy a pszichozanalízist módszeresen, az egyetemeken fogják tanítani.

Véletlenül Prágában működik az egyetlen Egyetem tanár, aki nagyon komolyan s alaposan foglalkozik ezzel a kérdéssel. Földt, a német egyetem professzora.

REUMATIKUS izom és ízületek, valamint végtagok az állását a legjobban csillapítja. A Dr. RICHTER-féle ANKER PAIN EXPELLER. Átvesszünk az utánzatoktól! A valódi csak a „RICHTER“ névvel és „VÖRÖS HÖRGÖNYVAL“ ellátott. Ára Kt 20.—, 12.—, 7.50. Ahol nem kapható, közvetlenül küldi: Dr. Richter gyógyszerész Prága I, Revoluční 5/67.

Nem kételkedem abban s ez nem utópiá, hogy ez az előző évek programja kell, hogy legyen, amíg külön iskolákban fogják a „pszichozanalízis“ tanítani, nemcsak orvosok számára, hanem szociális léren működő laikusok számára is.

— Nagyon fontos arra is mindig gondolni, hogy ez nem tiszta orvosi kérdés. A pszichozanalízisnek nemcsak súlyos lelki betegségek gyógyításánál van igen nagy jelentősége, hanem jellemképző, jellemjavító eszköznek is igen bevált. Tévútra kerültek nevelésénél is nagy szolgáltatásokat fog tenni. Nem elég tehát az orvosoknak ezzel foglalkozni. Minden pedagógusnak, minden ügyvédnek, ügyésznek, minden katonának, a néprajz, a történelem, az esztétika kutatóinak teljesen meg fogja változtatni, már meg is változtatta a felfogását dolgokról, emberekről, esetekről.

— Hogy mennyire így van ez, igazolja, hogy a Nemzetközi Pszichozanalitikai Egyesület tagjainak egyharmada nem orvos, hanem egyéb téren működő tudósokból áll.

— A pszichozanalitikusoknak ez a szervezete 1910-ben véletlenül éppen az én javaslataimra alakult meg s ma már ebben a szervezetben tömörült mindenki, aki a tudomány világában a világ bármely részén érdeklik a pszichozanalízis tudománya iránt.

— Profeszor ur azt említette előbb — vételetem közbe, hogy a pszichozanalízis jellemképző, javító rendeltetése is lehet. Lehet-e vajjon a jellem változtatni, bármely módszerrel is?

— Bizonyos szempontból lehet — hangzott a háldozott válasz — bár ez is nagyon indokolt. Szociális adottságokon változtatni, nagyon reménytelen igyekvés. Azonban sok emberen gyermekkorában érvényesültek olyan hatások, amelyeknek ellensúlyozása később, felnőtt korban kívánatos és nem is lehetetlen. Persze — bármennyire paradoxonképpen is hangozzék: — sokkal nehezebb egy egészséges ember gyógyítása, mint egy beteg emberé.

— Az Ön hite szerint Profeszor Ur, remélhető-e valami javulás az egészségügyben a pszichozanalízis révén?

Igen jótékony hatást várok attól a befolyástól, melyet a pszichozanalízis a fejlődés menetében az irányításra gyakorol. Főként a nevelés reformját fogja magával hozni. Ki fog bizonyosan küszöbülni sok súlyos hibát, amelyet nemcsak a régi, hanem az úgyszólván modern pedagógia is elkövet. Meg fogja szüntetni az intellektuális nevelés egyoldalúságát, jobban méltányolni az emberek ösztöneit, természetes jussait, és főleg a gyermekeknek analitikus szempontból való irányítását fog a jövő generációk orvosi és egészségügyi kérdéseinek korrekciójához vezetni. Ezzel a kérdéstről Anna Freud, Freud leánya írt egy rendkívül figyelemreméltó tanulmányt a „Künder-analyse“ címen.

— És hába ijedeznek még mindig a konzervatívok. A pszichozanalízis térhódítását semmi sem akadályozhatja. Különböző is az ellenállás még Európában is esőkien s mintha úgynevezett védekező visszavonulást rendezne a konzervatív orvostudomány. Németországban mind erősebb a kövétel, hogy az egyetemeken pszichozanalitikus tanácsokat állítsanak fel s Amerikában, ahol most volt alkalmam megismerni a hangulatot, azt sikerült elérnem, hogy a hivatalos orvostudomány is az elfogultságmentes várakozás álláspontját foglalta el. Newyorkban, Washingtonban, Philadelphában s egyebütt, a New School for Social Research katedrán 18 előadást tartottam s ezután első ízben foglaltam rendelkezésre a pszichozanalízis szűkevényes anyagát. Több esetben nyilvános vitán is részt kellett vennem, amelyek Amerikában rendkívül népszerűek s a propaganda legjobb módszerének bizonyultak.

— Egyeztetendő vándorutamat után meglátogattam mesteremet, az őz Freudot, aki még ma is nagyon frisseségei új lehetőségeket felé áruházza vezetni a róla elnevezett freudizmust.

— Világtörténelmi, vagy még több: fajfejlődéstani jelentősége van a freudizmusnak, amely eddig is annyit használt már az emberiségnek, mintha egy újabb érzékszervvel ajándékozta volna meg.

Sándor Dező.

„Ha majd eltüntetjük az emberi jellem hibáit...”

Beszélgetés Ferenczi Sándorral a pszichoanalízis jelenéről és jövőjéről s a lélek térképének „fehér foltjairól”, amelyek nem fehér foltok többé⁵

A nagy felfedezők évszázadokkal ezelőtt törekeny hajón, később gyalogszerrel, kutyaszánon, legújabbán repülőgépen és léghajón hódító hadjáratot folytatnak a világ ismeretlen részei, a térkép fehér foltjai ellen. Életüket kockáztatják minden percben és hősiességük eredménye: ismét közelebb kerülni egy lépéssel annak a jelentéktelen bolygónak megismeréséhez, amelyen – nem tudjuk, miért – életük [!] rövidre szabott esztendeit morzsoljuk. Pedig a világnak, vagy legalább is annak, amit pöffeszkedő szóval így nevezünk, ez csak az egyik fele. A másik, talán nem is jelentéktelenebb részét *önmagunkban hordjuk* és ennek a másik világnak élete, sorsai, alakulása legalább olyan döntő fontosságú mindenkire nézve, mint Amerika aranya, a Jó Reménység-fok, az Északi Átjáró, vagy a Déli Sark meghódítása. Ezt a másik világot a napi egyenlőségi óceán szürke köde takarta és nem tudtunk róla többet, mint amennyit egy-egy véletlenül felvillanó szikra pillanatokra világított meg. Hanem az ember fejlődött. Érezte, hogy *érzéseit, ösztöneit, egész belső világát titokzatos törvényszerűségek kapcsolják egybe azzal, ami vele kapcsolatban, de rajta kívül folyik*. És így a fejlődés vasélményű törvényénél fogva el kellett jönni annak a pillanatnak, amikor valaki befelé fordította szemét és megkereste a *Másik Világot*. Talán a tudományára büszke ember is megérti a végzet iróniáját, ha arra gondol, hogy azt a mozgalmat, amelyet pszichoanalízisnek hívnak, és amely körül a tudomány világában annyi harc és vita folyik, – egy beteg ember fedezte fel.

1.

– Harmincöt esztendeje, hogy Freud működésével a pszichoanalízis bevonult az emberiség kultúrtörténetébe, – mondja dr. Ferenczi Sándor – és ma már ott tartunk, hogy azokat az elemi, alapvető igazságokat, amelyeket a fiatal Freud állapított meg, *lassanként kezdi elismerni a tudományos világ*. Tény azonban, hogy Freud, aki fiatal szellem magas kora ellenére is, azóta sem állt meg, újabb eredményeit azonban, amelyekkel egy-egy ponton korrigálta is régebbi megállapításait, még nem fogadja el a maga teljességében a tudomány.

– Érdekes különben, hogy az analízist, amikor még gyermekcipőben járt, elsősorban az írók fogadták el, pontosabban szólva egyes írók vetették rá magukat. Sokan közülök, még a tehetségesek is, úgy értelmezték a dolgot, hogy az analízis módszereire, amelyet gyors pillantással tekintettek át, *felépítették a regényt, vagy színművet, és az elmélethez alkalmazott alakokat alkottak*. Éppen ezért tartom természetesnek, hogy még a legtehetségesebbek is *sikerületlen műveket* alkottak ebben az irányban.

---

⁵ Forrás: *Pesti Napló* (1928. július 5.), 50(153): 38.

2.

Az ablak alatt friss színben faágak hajladoznak. A kis kőterasztól az egész várost látni. A Mártonhegyen lakik mostanában Ferenczi Sándor, olyan környezetben, ahol a zaklatott idegek önmagukban is nyugalmat találnak. Lábainál, puha párnán, őszintén horkol öreg kis kutyája, Kuki. Ferenczi öszülő fejét meghazudtoló élénk mozdulatokkal magyarázza:

– Nagyon sok tudományág saját zászlaja alá csoportosította a pszichoanalízis eredményeinek egy részét. Így például az *elmekórtan*, amely egészen a legutóbbi időkig tisztára fizikai okokra vezetett vissza minden lelki rendellenességet, *egyre jobban hajlandó elfogadni az analízis módszereit és eredményeit*. Mozgalmas az analízis tábora is.

– A középúton halad Freud tanítványaival, akiket ortodoxoknak szeretnek nevezni. Pedig *Freud a világ legkevésbé ortodox Freudistája*, ha ortodoxia alatt azt értjük, hogy valaki tételekben ragaszkodik a tényekkel szemben és nem engedi magát meggyőzni. Freud állandóan dolgozik, és nem riad vissza attól, hogy későbbi kutatásainak eredményével korrigálja korábbi megállapításait. Az ő és követőinek útjától azután eltérnek azok, akik egy darabig vele mentek, azután új ösvényt próbáltak vágni maguknak. Így a bécsi *Adler*, aki szocialisztikus ízű elméletével, amelyet főleg egyszerűsége és könnyen áttekinthetősége nagy tömegek előtt népszerűvé tehet, említendő ezek között. *Adler*, aki talán nem csak névrokona az osztrák szocialisták vezérének, »gyorstalpaló analitikusok« egész tömegét produkálhatja, mert mindent a Minderwertigkeitstheorie-re vezet vissza. Csak az a baj, – tanítja – hogy az ember *túlságosan kicsinek érzi önmagát*. Tehát fel a fejjel. Bizakodva nézzünk magunk elé és minden baj önmagától megszűnik. Két-három előadásban teljesen áttekinthető képet tud nyújtani rendszeréről, amely különben az egésznek csak kis töredékét próbálja önkényesen középponttá tenni és ezzel tagadhatatlan népszerűsége számíthat.

3.

– Egészen ellenkező irányú *Jung* iskolája, akinek működését elsősorban családi hagyományai magyarázzák meg. *Jung papi familiából származik és ez pszichoanalitikai tételein a legtisztábban meglátszik*. A miszticizmus irányába viszi az egész elgondolást és míg *Adler* a szociális érzésű ember nagy tömegére támaszkodhatik. *Jung* ugyancsak hatalmas táborot érezhet a háta mögött: a vallásos emberek millióit.

4.

– Az ortodox Freudista irány igyekszik objektív maradni. Könnyen mondhatná valaki, hogy én ezt azért állítom és hangsúlyozom, mert a magam irányzatát akarom védelmezni. De állításom alátámasztására talán elég, ha azt a tényét hozom fel, hogy nem esünk *bele sem a materialista, sem a spiritualizta túlzásokba, hanem dualista álláspontot* fogadunk el. Nemcsak az anyag, és nemcsak a szellem, hanem a kettő együttes működése a lényeg, sőt én saját szavammal utrakvistának nevezném módszerüket.

5.

– Nem áll meg az a vád, amelyet különben olyan sokat hangoztatnak, hogy a pszichoanalízis az *ösztönök felszabadítását*, a magasabb rendű szellemi funkciók súlyának és fontosságának lekicsinylését jelenti. Maga Freud is, miután bevégezte az ösztönök területének kutatását, tíz esztendeje a *magasabb szellemi funkciók területén dolgozik*. Ettől függetlenül azonban a pszichoanalízis természetszerűleg felfedi az ösztönöket, mert csak így lehetséges az, hogy az ember megismerje, és ezen keresztül kordában tartsa a benne rejlő erőket. Nem jelent tehát erkölcstelenséget ez a kutatás, hanem épp ellenkezőleg, *az erkölcsi, etikai, morális és logikai erők felszabadítását azok alól a terhek alól, amelyeket a kellően meg nem ismert és így féken nem tartható ösztönök munkája és fékezhetetlen ereje jelent*. Amíg az ösztönélet nincs felfedve, tömérdek fehér folt tarkítja az ember lelkének térképét, amelyeket csak így lehet eltüntetni.

6.

– *A pszichoanalízis előbb vagy utóbb* – de inkább utóbb, mint előbb – *teret fog hódítani és diadalmaskodni fog*.

7.

– Nem csak a *beteg* ember lelkének tesz jót az analitikus kezelés, – különben melyik ember nem beteg kisebb vagy nagyobb mértékben! – hanem még a nagyon ritka *normális, egészséges* lélek is csak hasznot láthat belőle. – Ne higgyük például, hogy a *jellem* készen magunkkal hozott, velünk született valami. Vannak bizonyos adottságok, amelyek a most született emberben benne vannak, ezek az adottságok és ösztönök azután természetesen a gyermekkor folyamán harcot vívnak a külső világ benyomásaival és eseményeivel. Ennek a harcnak, ezeknek a benyomásoknak eredője az, amit jellemnek hívnak: Ez az eredmény azonban nem korrigálhatatlan. Nem állítom, hogy rendelésre tetszésszerű jellemet szállíthat majd a pszichoanalízis, az azonban egészen bizonyos, hogy *hibáitól analitikus úton könnyen megszabadulhat majd az ember*. Ennek jelentősége oly nagy, hogy ebben a pillanatban végiggondolni sem lehet, tény azonban, hogy a pszichoanalitikai jellemformálás belepett a lehetőségek kapuján és itt van közvetlenül előttünk.

8.

A hegy lábánál alkonyodó napsütésben vidáman csillog a város. Vajjon megértik-e a szót azok, akikhez szól?

Csánk Endre

„Ha majd eltüntetjük az emberi jellem hibáit...”

Beszélgetés Ferenczi Sándorral a pszichoanalízis jelenéről és jövőjéről s a lélek térképének „fehér foltjairól”, amelyek nem fehér foltok többé

— Remnik! Egy kis törpe, zömök ember, filiszteus ábrázattal, hontalan mint szent Pál a úgy sántítva is, féllábra, mint Pál, abban az új lakkeijében, mely először volt a lábán. Megállt a fényben, a zongora mellett, a féllábát sarkra állította, lehunyta a szemét, a fejét ráhajította a hegedűjére, feloldalt, mint egy párnára. Így állott egy percig és várt, mintha el akarna aludni. Kissé soká várt erre a kéjes álomra, erre az ataraxiára, túlvilágra s nirvánára, mert itt-ott már suttogtak a valamik kis kacaj is hangzott. A biborosérek meglepődve néztek, pirosló merevséggel, mint egy hegy a naplementében. S a nagyköveket sorában az osztrák gróf Hoyos, igen magasról kőhögött kettőt, mint akit nem lehet várni. Csak a nyájas török velt türelmes s csak út, olyan boldogan és mohamedánán a felesége háttömege mellett, mintha teiben s vajban fürödne. A többi tömeg, izzón, csak feszengett és várt. A sok gyermek nyugtalanul szikrázott. Munkácsyné idegesen, védőszárnyait rezegettette.

Ilyenfórmán e földköri hegedűs nem kezdte kedvező hangulatban. De sőt ez a hangulat fokozatosan romlott, mikor elvezette Bach formuláiban, olyan egyéni érzéssel hangsúlyozta ezeket a szent hangokat, kissé magyarázta, hogy valami hieroglifikának tünnek. S mikor végül befejezően a *Chaconné-t*, megint kinyitotta a szemét a felhajította a fejét a párnáról, csak arra a sivar világra ébredt, arra a lélektelen és gonosz világra, melyre minden művész ébred s amely elhárította, mint egy Ahavserét!

Nem bánta, örült, hogy vége van, a cipő nagyon szorította a lábát. A büfő sarkában ahol megvonnult, le is húzta a fájó lábát olyanformán, hogy a lábfejét benne hagya a szőnyegen, hogy ily nem fájt, cuggos cipő lévén. Így ült magában, elhagyva, a féllábával ortopedián, s pengett a hegedűjére, ahogy azt szokta, függőleges állásban a térdén, amíg nem jöttem hoztam egy fűt szőlőt, amit kért. Aztán egy második fűtőt, egy harmadikat, egy tizediket, mert megint kért s megint egy fűtőt s ez mind frankenthall szőlő volt, festeni való gyönyörű szőlő, amit jóízűen nyelt szugori létere, koncentráltam, hogy másnál van ahol pusztít.

— No megynék haza? — kérdezte, miután megvevett egy üvegházat s megint benyomta a lábát a cipőbe.

Nagyon szomorú dolog volt, ahogy mi innen távoztunk kettén, ahogy Reményi kivonult a Babylonból, megigálva, öreg ember, egy búcsúzó nélkül, lefitymálva, lefitymálva? még csak észre se vette senki, amint ment a hegedűjével, a két nagy fülvél, *Remnik!* amint mentünk, magyarok, mi kettén. Főként a földszinten, a ruhatárban érezhette, hogy bizony megbukott szegény, mert az ilyet csak a ruhatárban lehet igazán érezni. Ahogy ezek a merev lakások, oszobák! az ujjuk végéről átnyújtották a felöltőjét, már nem is volt számukra a világon.

Elsántikálva az Avenue de Villiers sarkáig, végül egy konflisba szállt, egy vadgesztenyefa alatt s amint nyújtotta a kezét:

— Hazavinném a konflison, — mondta, — ha nem fájna úgy a lábam! No isten vele, jó éjt!

De még kiszólt az ablakon:
— A jövő héten utazom Magyarországra. Visszem haza a feleségem, a gyermekeim. Hadd haljanak meg otthon.

Talán nem is ilyen zordan gondolta, mint ahogy ez hangzott. Talán csak úgy gondolta, hogy megint megy a nagy világba, tengeren túl s ne legyen több gondja! No de mégis! A gyermekei! a két tizenéves! Nagyon megbotránkoztam.

— Hát a mester, hol szándékszik meghalni? — kérdeztem kerekén, az ablaka hajlva.

— En! — zehette elképedve, hogy rá is kerül a sor. — En! nem tudom! valahol! — s az ülésnek dől.

S már dőcögött az éjben.

A nagy felfedezők évszázadokkal ezelőtt töröknyelvi bejón, később gyolozással, kutyaszóval, legdobbán repülőgépek és léghajón hódító hadjáratot folytattak a világ ismeretlen részét, a térkép fehér foltjai ellen. Eltűntek kockáztatják minden percben és hősies harcok eredményei ismét kézzel kerülni egy láppal annak a jelentéktelen helygónak megismeréséhez, amelyen — nem tudjuk, miért — álltunk rövidre szabott esztendőit morzsoljuk.

Pedig a világnak, vagy legalább is annak, amit pöfeszkedő szóval így nevezünk, ez csak az egyik fele. A másik, talán nem is jelentéktelenebb részét önmagukban hordják és ennek a másik világnak léte, sorsa, alakulása legalább olyan fontos fontosságú mindenkiere néve, mint Amerika aranya, a Jó Reménység-fok, az Északi Ájtáró, vagy a Déli Sark meghódítása. Ezt a másik világot a napi egyenlőségi óceán szürke köde takarta és nem tudtuk róla többet, mint amennyit egy-egy véletlenül felvilágló szikra pillanatokon világított meg.

Hancs az ember feltűnt. Erre, hogy *érzései, ösztönei, egész belső világát titokzatos törvényszerűségek kapcsolják egybe azokkal, ami vele kapcsolatban, de rajta kívül folyik. De így a fejlődés vasútmányi törvényszerűsége el kellett jönni annak a pillanatnak, amikor valaki belső fordította szemét és megkereste a Másik Világot.*

Talán a tudományára büszke ember is megírta a végzet iróniáját, ha arra gondol, hogy azt a mozgalmat, amelyet pszichoanalízisnek hívnak és amely körül a tudomány világában annyit harc és vita folyik, — egy beteg ember fedezte fel.

1. — Harmancöt esztendeje, hogy Freud működésével a pszichoanalízis bevonult az emberiség kultúrtörténetébe, — mondja dr. Ferenczi Sándor — és ma már ott tartunk, hogy azokat az elemi, alapvető igazságokat, amelyeket a fiatal Freud állapított meg, lassanként kezdi elismerni a tudományos világ. Tény azonban, hogy Freud, aki fiatal szellem magas kora ellenére is, azóta sem állt meg, újabb eredményeit azonban, amelyeket egy-egy ponton korrigálta is régebbi megállapításait, még nem fordítja el a maga teljességében a tudomány.

Erdékes különben, hogy az analízist, amikor még gyermekkorában járt, elsősorban az irók fogadták el, pontosabban szólva *egyreszóval* vetették rá magukat. Sokan közülük, még a tehetségesek is, úgy értelmezték a dolgot, hogy az analízis módszerre, amelyet gyors pillanattal tekintettek át, *felépítették a reálgényt, vagy színművet és az elméletet alkotó, megadott alakokat alkották.* Eppen ezért tartom természetesen, hogy még a legtehetségesebbek is sikerületlen műveket alkottak ebben az irányban.

2. — Az ablak alatt friss színből fákak hajladoznak. A kis hátszortól az egész várost látni. A Martz-hegyen lakik mostanában Ferenczi Sándor, olyan környezetben, ahol a zaklatott idegek önmagukban is nyugalmat találnak. Lábalnál, puha párnára, szintén körül üveg kis kutyája, Kuki. Ferenczi Sándor fejét meghajlító élénk mesélőstokkal beszélget:

— Nagyon sok tudományát saját részlete alá csoportosította a pszichoanalízis eredményeinek egy részét. Így például az *elmekörtant*, amely egészen a legutóbbi időkig tisztára filozófiai okokra vezetett vissza minden lelki rendellenességet, *egyre jobban hajlandó elfogni az analízis módszereit és eredményeit.* Mozgalmas az analízis tábora is.

— A középúton halad Freud tanítványival, akiket *ortodoxoknak* szeretnek nevezni. *Pedig Freud a világ legkevésbé ortodox Freudista*, ha ortodoxia alatt azt értjük, hogy valaki tételenben ragaszkodik a tényekkel szemben és nem engedí magát meggyőzni. Freud általában dogmázik és nem tud vissza attól, hogy későbbi kutatásainak eredményével korrigálja korábbi megállapításait. Az ő és követőinek útjától azután eltérnek azok, akik egy darabig vele men-

tek, azután új ösvényt próbáltak vágni maguknak, így a bécsi *Adler*, aki szociálisztikus irány elmeletével, amelyet főleg egyszerűsége és könnyen áttekinthetősége nagy tömegek előtt népszerűvé tehet, említendő ezek között. *Adler*, aki talán nem csak névrakona az osztrák szocialisták vezérének, *gyógytápláló analitikusok* egész tömeget produkálhatna, mert mindent a Minderwertigkeits-theorie-re vezet vissza. Csak az a baj, — tanítja — hogy az ember *teljesen kiesik az éretlenségéből*. Tehát fel a fejével. Bizakodva nézünk magunk elé és minden baj önmagától megszűnik. Két-három eljövendőben teljesen áttekinthető képet tud nyújtani rendszeréről, amely különben az egészen csak kis töredékét próbálja önkényesen közép-ponttá tenni és ezzel tagadatlan népszerűségre számíthat.

— Egészen ellenkező irányú *Junio* iskolája, akinek működését elsősorban családi hagyományai magyarázzák meg. *Junio napi familiából származik és ez pszichológiai tételein a legteljesebben megállítható.* A miszticizmus irányba viszi az egész elgondolást és mag Adler a szociális irányban nagy tömegekre támaszkodhatik. Jung ugyancsak hatalmas táborra érezhet a háta mögött: a *valóságos emberek* millióit.

— Az ortodox Freudista irány igyekszik pótképpé maradni. Könnyen mondhatná valaki, hogy én ezt azért álítottam és hangdolygokom, mert a magam irányzatát akarom vezetni. De állításom alátámasztására talán elég, ha azt a tényt hozom fel, hogy *nem eszik bele sem a materialista, sem a spirituálisztika filozófusokba, hanem dualista álláspontot fogadtunk el.* Nemcsak az anyag, és nemcsak a szellem, hanem a kétet együttes működése a lényeg, sőt én saját zavarral utrakvistának nevezem módszerüket.

3. — Nem áll meg az a vád, amelyet különben olyan sokat hangoztatnak, hogy a pszichoanalízis az *ösztönök felszabadítását*, a magassabbrendű szellemi funkciók súlyának és fontosságának lekicsinylését jelenti. Maga Freud is, miután bevezette az ösztönök területének kutatását, így esztendőre a *magasabb szellemi funkciók területén dolgozik.* Ettől függetlenül azonban a pszichoanalízis természetesen *feljött az ösztönöket*, mert csak így lehetősége az, hogy az ember megismerje, és ezen keresztül kontrollban tartsa a benne rejlő erőket. Nem lehet tehát erkölstelenséget ez a kutatás, hanem *gyakorlatilag, az erkölcsi, etikai, morális és logikai erők felszabadítását azok alól a terhek alól, amelyeket a kollektív meg nem ismert és így féltékeny nem tartózkodó ösztönök munkája és féltékeny terheire jelent.* Amíg az ösztönök nincs feltétele, tömördek fehér folt tartják az ember lélekének térképét, amelyeket csak így lehet eltüntetni.

4. — A pszichoanalízis *előbb vagy utóbb* — de inkább utóbb, mint előbb — *teret fog hódítani és diadalmaszkodni fog.*

5. — Nem csak a beteg ember lélekének tesz jót az analitikus kezelés, — különben melyik ember nem beteg kisebb vagy nagyobb mértékben? — hanem még a nagyon ritka *normális, egészséges lélek* is csak hasznót láthat belőle.

6. — No bígyük például, hogy a *jellem* kézen marunkkal hozott, velünk született valami. Vannak bizonyos adottságok, amelyek a most született emberben bennom vannak, ezek az adottságok és ösztönök azután természetesen a gyermekkor folyamán harcolt vívnak a külső világ benyomásával és eseményekkel. Ennek a harcnak, ezeknek a benyomásoknak erősebb az, amit jellemnek hívnak. *Ha az eredmény azonban nem korrigálható.* Nem állítom, hogy rendelkezés természetéről jellemről szólhat majd a pszichoanalízis, az azonban egészen bizonyos, hogy *hibától analitikus úton könnyen megszabadulhat majd az ember.* Ennek jelentősége oly nagy, hogy ebben a pillanatban végképp meg kell érteni, hogy a pszichoanalízis jelentőségét nem lehet a lehetőségek kapuján és itt van közvetlenül előttünk.

7. — A hely lábánál alkotó napfényben vidáman csillag a város. Vajon megérzik-e a szót azok, akikhez szó! Csák Endre

Dr. Ferenczi Sándor